

A genetikus üzemi talajterképezés módszerkönyve

DARAB KATALIN, FÓRIZS JÓZSEFNÉ, FÖLDVÁRY GYÖRGY, JASSÓ FERENC
és VÁRALYAY GYÖRGY közreműködésével szerkesztette SZABOLCS ISTVÁN

Országos Mezőgazdasági Minőségvizsgáló Intézet kiadványa

Táncsics Könyvkiadó. Budapest, 1966.

A talajtani tudomány jeles művelői hazánkban minden időben arra törekedtek, hogy a tudományos megállapításukat a mezőgazdasági termelés gyakorlatában is hasznosítsák. Ezért például az üzemi talajterképezés is szinte egyidős a talajtani tudomány önállóságával. Nem véletlen, hogy az első gazdasági térképet a magyar talajtani egyik klasszikusa, TRERIZ PÉTER készítette. Később SIGMOND is készített nagyléptékű üzemi talajterképet, amelynek jellemző vonása volt a talajgenetikai elvek és ismeretek következetes alkalmazása.

S bár a felszabadulás előtt elkészült az állami birtokok és néhány más gazdaság üzemi talajterképe, az üzemi talajterképezés háttérbe szorult a Kreybig-féle 25 000-es térképlapok felvételezése és elkészítése mellett.

A felszabadulás után, de különösen a mezőgazdaság szocialista átszervezését követően nagy erővel jelentkezett az igény a nagyléptékű üzemi talajterképek iránt. 1960 óta több mint egy millió kat. holdról készült genetikus elveken nyugvó üzemi talajterkép, amelynek jelentős részét az Országos Mezőgazdasági Minőségvizsgáló Intézet munkatársai szerkesztették meg azoknak az elveknek az alapján, amelyeket a hazai és külföldi kutatási eredmények figyelembe vételével a Magyar Tudományos Akadémia Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézetében dolgoztak ki. E nagy jelentőségű munka első szakaszát tükrözik azok a kiadványok, amelyek az OMMI „Genetikus Talajterképek” sorozatában jelentek meg.

A jövőben az eddiginél még nagyobb ütemű fejlődésre számíthatunk, ezért csak helyesebb lehet, hogy az említett sorozatban megjelent „A genetikus üzemi talajterképezés módszerkönyve”, amely már címében is jelzi, hogy új szakasz kezdődött az üzemi talajterképezésben. Amíg ugyanis az eddigi kötetek többnyire egy-egy gazdaság talajviszonyait vagy az üzemi talaj-

terképezés egy-egy részproblémáját tárgyalták, a mostani kiadvány szerzői azzal a szándékkal rendszerezik az eddigi tapasztalatokat, hogy elősegítsék a következő munkáknál az egységes elvek és módszerek érvényesülését.

A szerzők nagy munkát vállaltak magukra, s ugyanígy a szerkesztő is, hiszen a hasonló jellegű külföldi kiadványokkal szemben itt egy kötetben találja az olvasó a helyszíni talajfelvételezés módszertanát, az ország genetikus talajtípusainak, altípusainak és változatainak szisztematikusan jegyzékét, valamint a nagyléptékű genetikus üzemi talajterképek szerkesztésének módszertanát is.

A három fő részből álló könyv első része — VÁRALYAY GYÖRGY és FÓRIZS JÓZSEFNÉ munkája — a helyszíni talajfelvételezés módszertanát tartalmazza. A felvételezés előkészítésétől kezdve az összes helyszínen végzendő munkát szinte aprólékos részletességgel írják le a szerzők. A terület bejárása, a talajszelvények kijelölése és feltárása, a helyszíni kémiai és fizikai vizsgálatok, a talajváltozatok meghatározása és területi elhatárolása — hogy csak néhány fontosabb mozzanatot említsünk — mind kellő taglalásban részesül.

A második részt összeállító FÖLDVÁRY GYÖRGY és DARAB KATALIN igen fontos feladatot vállaltak magukra: a hazai talajok többszáz változatának eddig hiányzó szisztematikusan jegyzékét állították össze. Főleg az utóbbi két évtized kutatási eredményeit felhasználva 9 fő talajtípusnak, ezen belül 40 talajtípusnak és ezek altípusainak, változatainak leírását adják. Mint ismeretes, a nagyléptékű térképezésnél rendszerint az altípusig való részletezés sem elegendő, szükséges a talajok változatainak feltüntetése is. Ebben a részben több típusnál megtaláljuk a változatok morfológiai leírását, elhatárolási módját. Bár a könyv nem foglalkozik labora-

tórium vizsgálati módszerekkel. jó tájékoztatást nyújtanak a típusba való besorolásra azok a táblázatok, amelyek a hazánkban szokásos módszerekkel meghatározott fontosabb talaj-fizikai és kémiai sajátságokat kifejező határértékeket tüntetik fel a szisztematikus talajjegyzékben szereplő fő típusoknak megfelelően.

A harmadik részében VÁRALLYAY GYÖRGY és JASSÓ FERENC a nagyléptékű genetikus üzemi talajtérképek szerkesztésének módszertanával foglalkozik. Ebben részletesen ismertetik a szerzők a genetikus alaptérkép, valamint az ezt kiegészítő leíró és javaslati kartogramok szerkesztésének elvét és gyakorlatát. A térképekhez csatolt szöveges magyarázat összcállításának követelményeit is megtaláljuk ebben a részben. A térképlapok szerkesztéséhez egységes szín és jelkulcs táblázatokat dolgoztak ki a szerzők. A módszer alkalmazását egy adott gazdaságra vonatkoztatva mutatják be: színes alaptérkép, leíró és javaslati kartogramok egészítik ki szemléltetően a szöveges részt.

Hazánkban ez az első összefoglaló munka, amely a nagyléptékű üzemi talajtérképezés kérdéseit tárgyalja. Nincs más országban tehát hasonló hazai művekhez mérnünk. Ha azonban az ilyen tárgyú külföldi kiadványokkal hasonlítjuk össze, csak dicsérettel szólhatunk róla. A hazánkban kialakult nagyléptékű talajtérképezési módszer, amelyet e könyvben az ÖMMI és a Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézet

munkatársai foglaltak össze, mind technikájában, mind a gyakorlati hasznosítás szempontjából felveheti a versenyt az ilyen jellegű külföldi munkákkal. Nagy előnye a könyvnek, hogy itt egy kötetben kapja az olvasó mindazokat a tudnivalókat, amelyek a genetikus üzemi talajtérképezés során szükségesek.

Mint úttörő munka, természetesen nem mentes a hibáktól ez a könyv sem. A jövőben különösen a szisztematikus talajjegyzék további finomítása volna a feladat. Jelenleg ugyanis még bizonyos aránytalanság tapasztalható az egyes főtípusok ismertetése között, s felvettek a jegyzékbe olyan típusokat is, amelyek további részletes kutatást igényelnek.

Ez a könyv természetesen azok számára készült, akik közvetlenül végzik a talajtérképezést. Különösen jó hasznát vehetik az ÖMMI munkatársain kívül az állami-gazdaságok laboratóriumaiban és egyéb laboratóriumokban dolgozó szakemberek, mert megkönnyíti munkájukat, és azt is elősegíti, hogy egységes elvek és módszerek alapján történjék minden üzemben a nagyléptékű térképek elkészítése.

Eredményesen forgathatják e kötetet a talajtan más területén dolgozó szakemberek is, de jó segítséget nyújt az agrotechnikai kísérleteket folytató kutatóknak éppen úgy, mint a mezőgazdasági üzemekben dolgozó szakembereknek.

ÁBRAHÁM LAJOS

Érkezett: 1967. február 27.